

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Karppinen, A. (2020) Pirstaleiseen työelämään itsensä työllistämällä. TAMK-konferenssi – TAMK Conference 2020. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, Erillisjulkaisuja, s. 53 - 57.

URL: <https://www.tamk.fi/documents/10181/60405/TAMK-konferenssi-2020.pdf>

6. Pirstaleiseen työelämään itsensä työllistämällä

*Anneli Karppinen, lehtori, PIRSSI-hankkeen projektipäällikkö,
Media, musiikki ja taide, Tampereen ammattikorkeakoulu*

Hanke: PIRSSI – Pirstaleiseen työelämään siirtyminen

Avainsanat: työn murros, itsensä työllistäminen, yrittäjyys

Tiivistelmä

Työmarkkinoilla työsuhteisen palkkatyön ja yrittäjyyden välimaastoon on syntynyt erilaisia itsensä työllistämisen muotoja, esimerkiksi freelancer-työ, apurahalla työskentely ja toimeksiantosuhteet. Yhä useampi korkea-asteelta valmistuva opiskelija aloittaa työuransa työllistämällä itse itsensä. Työelämän käytännöt ovat kuitenkin kirjavat ja paikoin monitulkintaiset. Miten korkea-asteen koulutus voi tukea pirstaleiseen työelämään siirtyviä opiskelijoita kiinnittymään työelämään? Tähän kysymykseen etsitään vastausta PIRSSI – Pirstaleiseen työelämään siirtyminen -hankkeessa yhdessä laajan asiantuntijaryhmän kanssa. Hankkeessa pureudutaan työelämän uusiin ilmiöihin sekä opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittämiseen.

Uudet työn muodot arkipäivää

Työ 2040. Skenaarioita työn tulevaisuudessa -raportin (2017) mukaan Suomen talous verkottuu yhä enemmän globaalisti, mikä vaikuttaa myös maamme työelämään. Työ pirstaloituu ja hajoaa useammille työnantajille ja erilaisiin työnteon muotoihin. Ennusteen mukaan työllistyminen helpottuu mutta kokopäiväinen palkkatyö vähenee, ja toimeentulo muodostuu monista eri läh-

teistä. (Työ 2040, 2017, 16–17.) Edellistä tukee myös Eurofoundin vuonna 2015 tekemä Euroopan laajuinen selvitys, jossa havaittiin selkeitä työllistymisen trendejä. Työmarkkinoilla eri työnantajat jakavat keskenään työntekijät, työntekijät tekevät useita osa-aikaisia töitä saadakseen työviikon täyteen, itsensä työllistäjät tekevät töitä useille työnantajille, työ joukkoistetaan eri alustojen avulla, jakamistaloudessa freelancerit, itsensä työllistäjät ja mikroyrittäjät verkottuvat ja tekevät yhteistyötä. (Itsensä työllistäminen ja jakamistalous...2017, 21.)

Ennusteet ovat jo toteutuneet. Yksi esimerkki uusista työllistämisen ja työllistymisen muodoista on digitaalitekniikan kehittymisen myötä mahdollistunut alustatyö. Työ teetetään ja tehdään erilaisten alustojen kautta. Alustayritysten ylläpitämien alustojen välityksellä niille rekisteröityneet työn teettäjät ja tekijät löytävät toisensa. Alustatyössä organisaatiot tai yksityishenkilöt jakavat alustan kautta kertaluonteisia tehtäviä palkkiota vastaan muille organisaatioille tai yksityishenkilöille. (Alasoini 2019,32).

Erilaisten satunnaisten työsuhteiden ja itsensä työllistämisen muotojen rinnalle ovat tulleet myös rekrytointi- ja laskutuspalveluyritykset. Itsensä työllistäjät toimivat ns. ”kevytyrittäjinä”, eli tekevät keikkatöitä laskutuspalveluiden kautta ilman omaa y-tunnusta. Työntekijä laskuttaa tekemänsä työn laskutuspalveluyrityksen kautta, joka lähettää laskun asiakkaalle, tilittää verot ja maksaa työntekijälle palkkion. Palvelustaan yritys laskuttaa työntekijää keskimäärin 5 %. (Kalliosaari 2019.)

Työn murroksessa mahdollisuuksia

Julkisessa keskustelussa uudet työn murroksessa syntyneet työllistämisen ja työllistymisen muodot usein nähdään haasteina. Työn murros on edennyt niin nopeasti, että lainsäädäntö on jäänyt jälkeen, ja työelämän selkeät pelisäännöt puuttuvat. Itsensä työllistävien työntekijöiden kannalta tilanne on hämmentävä, sillä heidän asemansa työmarkkinoilla on epäselvä. Esimerkiksi työttömyysturvalaissa ja sosiaaliturvalaissa ei tunneta käsitettä kevytyrittäjäyys. Useimmiten kevytyrittäjäyys tulkitaan sivutoimiseksi yrittäjäydeksi.

Itsensä työllistäjien joukko on kirjava. Itsensä työllistäjä voi olla yksinyrittäjä, ammatinharjoittaja, freelancer- ja keikkatyötä tekevä ja apurahansaaja. Myös osa-aikaisesti palkkatyön ohella muuta työtä tekevät voidaan laskea kuuluvan itsensä työllistäjiin. (Itsensä työllistäminen ja jakamistalous... 2017, 20.)

Työelämään siirtyvä korkeakouluopiskelija joutuu keskelle muutosta, työn murrosta ja epäselviä käytäntöjä. Vakituista palkallista työsuhdetta ei välttämättä löydy vaan tarjolla on lyhytkestoisia työsuhhteita ja toimeksiantoja, jolloin työssäolo- ja työttömyysjaksot vuorottelevat. Opiskelijan on työllistettävä itse itsensä. Vaihtoehtoina ovat vuokra-, keikka-, freelancer- ja apurahatyö, alustatyö. Millaisia valmiuksia korkeakoulu voi tarjota opiskelijalle, jotta kiinnittyminen työelämään olisi mutkaton? Miten pirstaleisilla työmarkkinoilla toimitaan? Miten vältetään työuupumus?

PIRSSI – Pirstaleiseen työelämään siirtyminen -hankkeessa tartutaan rohkeasti pirstaleisen työelämän haasteisiin sekä uusien

työn ja itsensä työllistämisen muotojen tuomiin mahdollisuuksiin. Tavoitteena on kokeilla miten lyhytkestoinen yrittäjyys (kevytyrittäjyys), freelancerina toimiminen ja työkeikat voidaan yhdistää opintoihin, esimerkiksi harjoitteluun ja työelämäprojekteihin. Tällöin opiskelija suorittaa osan opinnoistaan freelancerina työkeikkoja tehden, toimii yrittäjämäisesti ilman taloudellisia riskejä ja luo samalla asiakasverkostoaan. Näin koulutuksen ja työelämän välinen raja-aita madaltuu ja opiskelija saa kokemuksen monimuotoisen työelämän mahdollisuuksista.

Etenkin työelämään siirtymisvaiheessa ja urakehityksen alussa olevalle opiskelijalle keikkatyö mahdollistaa oman osaamisen kartuttamisen ja työelämään verkottumisen ja asiakassuhteiden luomisen. Yrittäjämäinen toiminta valmentaa ja kannustaa myös mahdollisesti myöhemmin oman yrityksen perustamiseen.

PIRSSI-hankkeen tavoitteena on luoda työelämään siirtymisvaiheessa oleville korkeakouluopiskelijoille kokonaisnäkemys pirstaleisesta työelämästä. Ensimmäiseksi, hankkeessa luodaan laajan asiantuntijaverkoston kanssa toimintamalli, tiekartta, joka opastaa pirstaleiseen työelämään siirtyvää opiskelijaa ja selkeyttää kirjavia työelämän käytänteitä. Malli palvelee sekä opiskelijoita ja opettajia että työelämän edustajia. Toiseksi, tavoitteena on luoda korkeakouluopiskelijoille koulutuskokonaisuus, joka sisältää opastusta ja työelämäprojekteja. Opiskelija kokeilee freelancer- ja keikkatyötä ja toimii yrittäjämäisesti. Kolmanneksi, tavoitteena on nostaa esille pirstaleisen työelämän ilmiöitä ja järjestää julkisia yleisötilaisuuksia ja asiantuntijakeskusteluja, erityisesti itsensä työllistämisestä haasteineen ja mahdollisuuksineen.

PIRSSI on Tampereen korkeakouluyhteisön yhteishanke, jota koordinoi Tampereen ammattikorkeakoulu. Pääkohderyhmä ovat työelämään siirtymisvaiheessa olevat korkeakouluopiskelijat. Hankkeessa ovat mukana Tampereen ammattikorkeakoulusta rakennusarkkitehtien, median (media-ala sekä media and arts) ja musiikin osaamisalat sekä Tampereen yliopistosta arkkitehtuurin, journalismin, monikielisen viestinnän ja käännöstieteen sekä näyttelijäntyön koulutusohjelmat. Hankkeen sidosryhmiä ovat TE-palvelut, rekrytointi- ja laskutuspalveluyritykset, Verohallinto, KELA, eri alojen ammattiliitot- ja järjestöt sekä Business Tampere. Hanke toteutetaan 1.9.2019–31.12.2021 Euroopan sosiaalirahaston tuella (ESR).

Lähteet

Alasoini, T. & Houni, P. Work Up! Tulevaisuuden työ. TEM oppaat ja muut julkaisut 3/2019. Luettu 8.1.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161299/TEM_oppaat_3_2018_WorkUp_Tulevaisuuden_tyo_22012019_Web.pdf

Itsensätyöllistäminen ja jakamistalous työelämän murroksessa. 2017.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työelämä 13/2017.

Kalliosaari, K. Kevytyrittäjien määrä kasvaa vauhdilla. Aamulehti 11.11.2019, A4.

Työ 2040. Skenaarioita työn tulevaisuudesta. 1/2017. Demos Helsinki/Demos Effects.